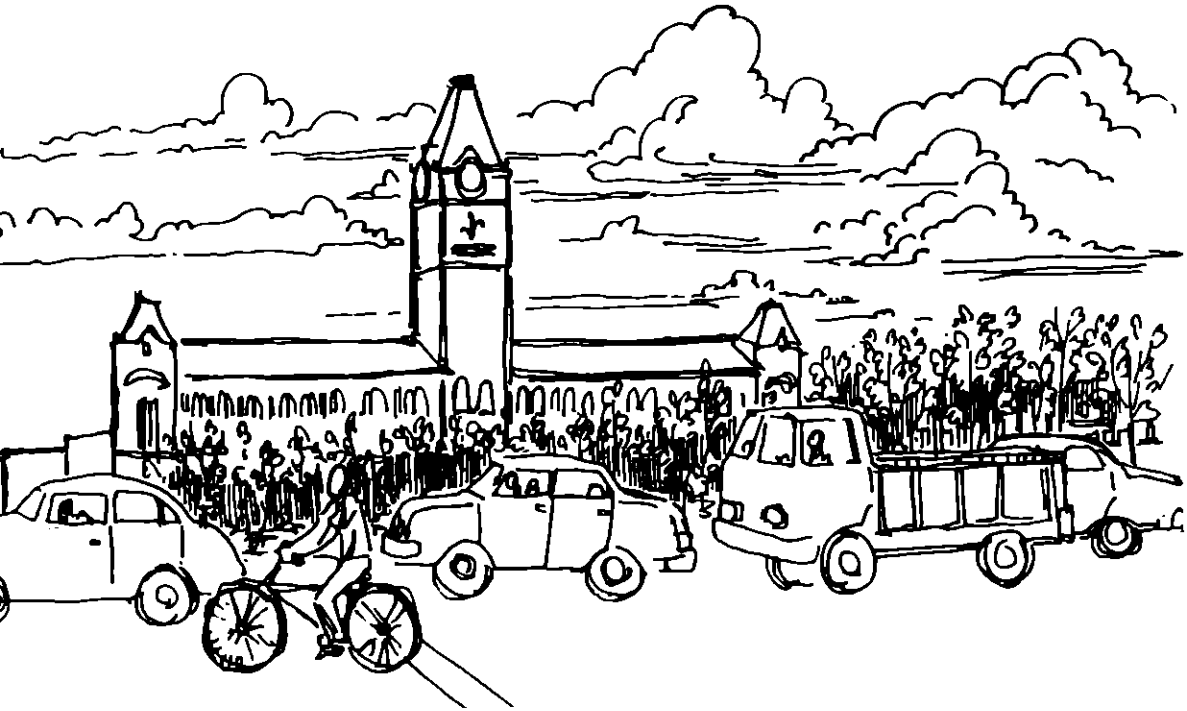

Aadj ke India log ke rahan tjalan

Aadj ke India log ke rahan tjalan

(Hoe men leeft in het India van vandaag)

Alice Choenni aur Kries Sukhai

ie kahaanie kahies

(Verteld door Alice Choenni en Kries Sukhai)

Instituut voor Taalwetenschap

Paramaribo, Suriname

Uit "Samsam" nr. 2, 1983.

Met toestemming van de uitgever
naverteld in het Sarnami Hindoestani

Illustraties van Carolyn Dyk

Vertaling, vormgeving en druk:

Instituut voor Taalwetenschap

(Summer Institute of Linguistics)

Postbus 1919, Paramaribo - Zuid

Suriname

Printed in Suriname

GOBAR

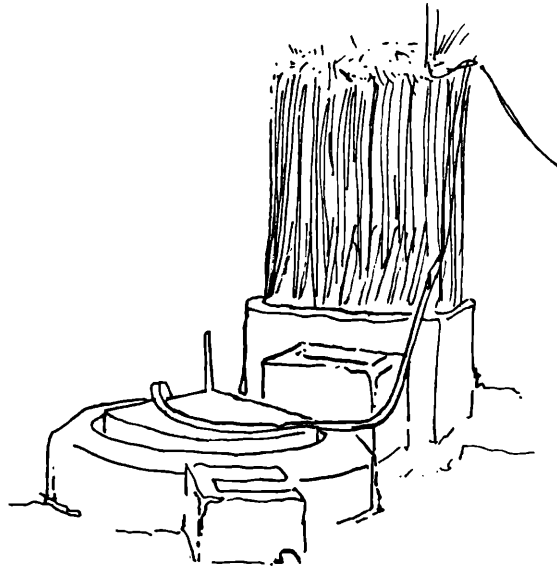
Ek rodj ham ek boek me parhlie hai kie India me manai se djaada gaai hai. Manai 700 millioen aur gaai 900 millioen.

Tab toe apne samadjh sake hai kie hoewa ke rasta par ketna gobar rahat hoi. Bakie sabere sabere toe kabhie gobar na dekhiehe.

Sabere howat howat hoewa ke aurat soeroe kar dewe hai gobar batore ke haathe se. Oman djhoer ghaas mielaaike thora se goliaaike dhar dewe hai djhoeraai khaat. Aur ie goliaawal gobar ke sab bolaawe hai kanda.

Djab oe kanda khoeb thiek se djhoeraai dja hai tab sab doekaan me dewe hai betje khaatien.

Aisahie Sieta naam ke ek aurat aur okar sahelie
mielke 600 kanda ek rodj me banaawe hai. Djab kanda
bieka hai, tab oe doeno djaun thora paisa sab paawe
hai, oke baate hai. Aur ohie paisa se Sieta aapan 3
larkan pose hai.

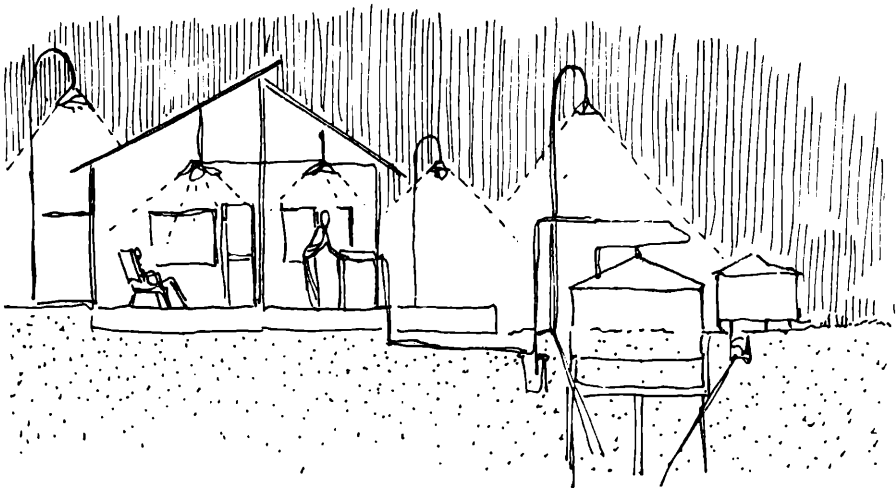
India me tietatel aur djarauna bahoet mahanga hai,
ohie se hoewa ke dher aurat kanda par khaaik pakaawe
hai. Bakie bahoet doekh ke baat hai kie etna khaad
djar dja hai.

Ab India me sab ek oepaai lagaais gas niekaase ke
gobar me se. Ie gas ke naam hai Biogas.

Djeke 4 gaai hai kie to aur djaada, okre ghar ke paatjhe sarkaar ke madath se ek petie banaawal dja hai. Aur petie par ek dhakna. Aur dhakna par ek slang djaun petie me se gas ke tjoelha aur tjieraag me bhiettar dja hai.

Ek gau me Gaurie naam ke ek larkie rahe hai. Okre ghare bhie ek Biogas ke petie hai. Gaurie aur okar maai gobar batorke paanie mielaaike petie me oedjhielke aur dhakna se dhaak dewe hai. Ekaad ghanta baat oe dhakna oeppar aawe hai. Tab ab ekar matlab hai kie gas hoi gail. Ab Gaurie ke maai khaaik banaai aur bhie tjieraag baar sakie ohie gas se.

A.C.

PARSAD AUR OKAR BAAP KE KAAM

India ke ek kahaanie ham parhlie baatie, aur ham maangiela bataawe kaise raha.

Har ek kabbo ekgo khaalie blik aapan haath me pakries hai, na aise? Tab ka kare hai toe ie blik se? Toe phek deihe to!

Bakie India me ekgo londa Parsad naam ke rahe hai, djaun doesar kiesiem se sotje hai. Oe na pheke hai, bakie bietore hai ie blikwan.

Oe londa Calcutta me rahe hai. Aur Calcutta India ke sab se barka sahar hai. Ome baara millioen manai log rahe hai. Ohie se hoewa par bahoet dher blik bahaawal dja hai. Aur hoewa ke manai log dja hai blik bietore. Aise oelog paisa kamaai sake hai oe bahaawal blik se.

Parsad bhie oe kaam kare hai. Hapta me doei dien oe dja hai blik bietore. Bietorke laaike aapan ghar ke aage gaadj dewe hai.

Tab okar baap har rakam ke barhia kaam waala tjiedj banaawe hai blik se. Aur Parsad ke tjaahie aapan baap ke sahaara kare ke.

Oe doi dien blik bietore hai aur baakie hapta ke dien me aapan baap ke sahaara kare hai aagie phoeke ke.

Tab ek dien ekgo manai aai gail Parsad ke ghare aur poetjhies kie: "Toelog kaun tjiedj banaawe hai hia?" Parsad aur okar baap oke dekhaais haath se: "Toe ekgo koersie leike baith, tab hamlog toke dekhaibe." Adamia gail baithe, tab Parsad batiaai lagal. Ose bolies: "Dekh, har ek rakam ke tjiedj bane hai."

Tab Parsad ekgo palanga par se ekaadgo tjiedj oethaais, djaun banal raha aur bataawe lagal kie kaun tjiedj hai.

Bole: "Dekh, ie tjhota tjieraag banal hai ekgo khaalie Cola blik se. Djab toe blik ke oeppar takiehe, tab dekhiehe ekgo gola ke tjiedj djoral, djaunke bietj me battie goeresal hai. Djab aagie battie me lagaihe, tab oe bare lagie."

Tab bole: "Blikwa me bhie trektar banaawal ba aur okar dwaara tel dhar sake hai. Aur hamlog aisan aisan dher tjiedj auro banaaila."

Aise Parsad batiaate bataawat raha adamia se.

Tab ose poetjhies kie: "Toe maange kiene? Ketna kieniehe?"

Hamlogke dher hai. Sab rakam ke hai. Kaun tjiedj toe maange hai? Ekgo tietaatel ke tjieraag? Toe apne bol. Hamlog bhie gielaas banaaila aur paletie, trektars, tjiemmatj aur blik djaun se toe mail rokh sake hai. Ie sab tjiedj hamlog banaaila. Toe apne taak sake hai."

Tab Parsad ke baap haske batiaai lagal.

Bole: "Hamaar betwa barhia doekaandaar hai, na? Hamlogke dher gahakie hai. Barka doekaan me to ie sab tjiedj djaihe kiene, tab toke bahoet mahanga par djaaiga. Ohie se ham dekh dekhke aisne auro sasta bana deila.

Ie tjiedj bahoet sahaara hoi dja hai djanta log ke khaatien. India me to manai log dher hai aur paisa kamtie."

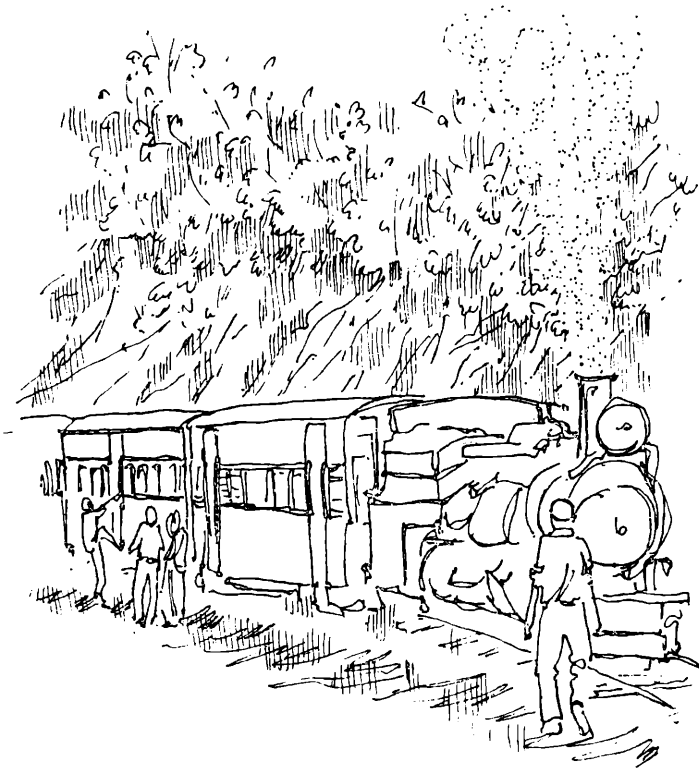
K.S.

EK TJHOTA REL KE KAHANIE

India me ek diehaat hai pahaar par.

Hoewa ek tjhota rel tjale hai djaun manai aur samaan
dhowe hai. Bakie etna tjhota hai aur bhie etna
dhire dhire tjale hai, kie hoewa ke larkan oe rel
khelauna es maane hai.

Khaharat djab rel gau me aawe hai, tab larkan okar
oeppar koed dja hai. Tjalte rel par koedat oesabke
bahoet atjtjha lage hai.

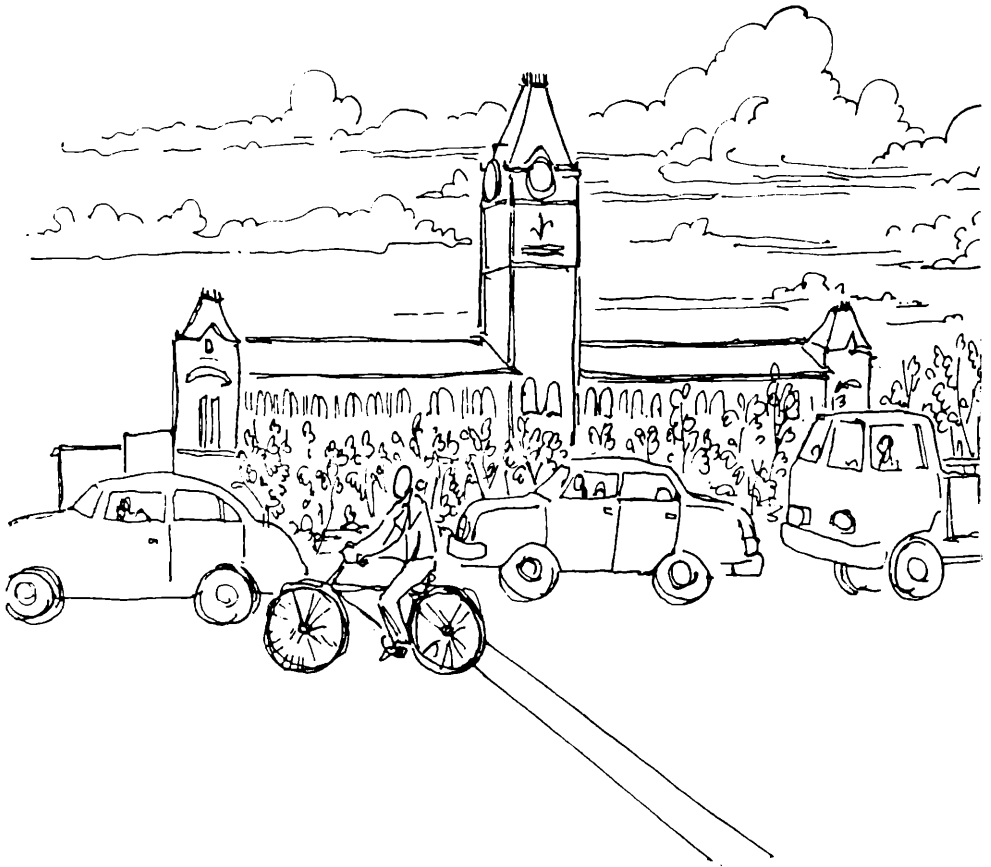
Ek sau baries ke hai ie rel. Pahiele har ek ke tjaahat raha paidal, ja gadaha gaarie se pahaar par djaai ke. Bakie djab se rel banaawal gail, tab se sab koi ose dja hai.

Oe pahaar par tjaah ke khetie howe hai aur tjaah se toe dher paisa banaai sake hai. Ohie se oe rel banaawal gail raha ek sau baries pahiele.

Aath ghanta me oe rel khaalie 82 km tjal sake hai. Aur pahaar etna oetja hai, kie kabhie kabhie na tjahar paawe hai. Tab tanie se paatjhe djaaike oe djor se kausies karie tjahare ke.

Aisan rel se ham kabbo na mangtie pahaar par tjahare. Aur toe?

K.S.

SAAMIER KE JAATRA

India me rodj hadjaaran manai relgaarie par lamba jaatra kare hai. Toe maange djaane kaise?

Ekgo londa hai Saamier naam ke. Oe gjaara baries ke hai. Aur oe rahe hai Madras ke sahar ke aas paas ek tjhota gau me. Okar maaibaap aur doei barka bahien djaai Calcutta nauta kare. Saamier bhie sanghe djaai. Oe pahela dafe jaatra karie rel par. Ekaad hapta aage se Saamier ke baap karta gail kiene Madras me. Kel hardam bharal rahe hai, ohie se aage se tjaahie djagaha rokwaawe ke.

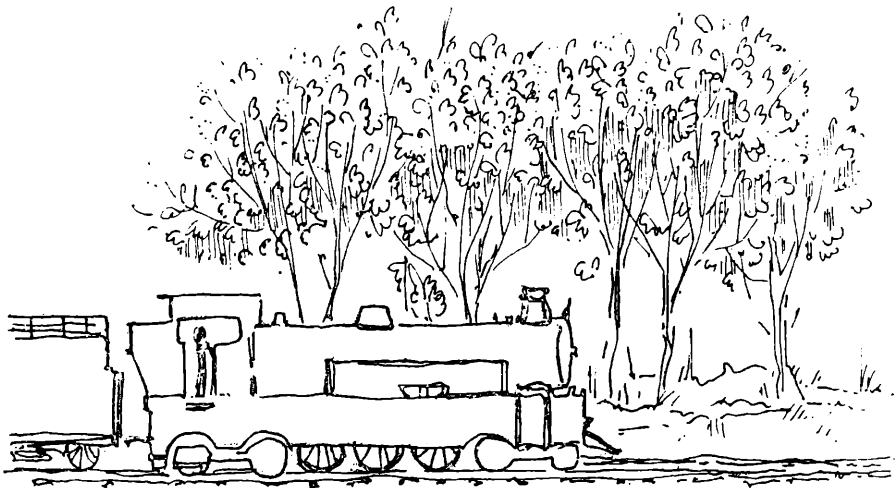
Djab tem aail jaatra soeroe kare ke, Saamier aur okar palwaar raat ke sarhe nau badje station gail djaha rel lewe ke tjaahie. Tab dekhies kie ketna dher manai hoewa par soetal hai. Aur bhie tjaaro alang oe manai hai djaun ke kaam raha doesar ke vaalies aur taas moerie par dhowe ke. Koetjh log aapan sab ghar ke tjiedj aur haria bartan apne saath leile hai. Saamier log ke bhie dher samaan hai djaise kapra, khaaik aur botal me paanie. Ek samaan dhowe waala bhie aail oelog ke taas aur vaalies lewe rel me dhare khaat. Oe poetjhies: " Toe aapan djagaha rokwaile baate?" Saamier ke baap oke karta dekhaais aur oe haldie haldie sab tjiedj legail dhare rel me djaun aai ke lagal raha. Locomotief bahoet djabardjast hai aur okre paatjhe bies se djaada rel ke gaarie jaane diebba

hai.

Ekgo aadmie karia oedjar soth paidjaama me har ek
rel ke gaarie par ek kaagadj tjapkaais. Oe kaagadj
par liekhal hai, kie ke kaun gaarie me baithie.
Saamier ke baap bataais kie ohie aadmie rel me dekh
bhaal karie.

Saamier ke maai aur bahien gail djaha khaalie aurat
ke tjaahie baithe ke. Oe aur okar baap ek doesar
gaarie me khierkie lage djagaha paais.

Tab djab sab koi baith gail, tab rel awaadj deis aur
hoewa se tjhoettaal.

Ab ek jaatra soeroe bhail djaun 33 ghanta lagie. Sarhe das badjal aur sab koi tajaarie kare soete ke. Aisan banaawal hai kie baangie soete ke djagaha ban paai aur tien djane tar oeppar soet sachie. Saamier ke bagal waala aapan baangie par gadda bietjhaais djaun oe joeroe karies hai station me. Saamier to palanga par let gail djaise oe ghare bhie soetat raha. Aur aapan taas moerie ke nietje dharies. Doesarkwan bhie aapan samaan par soetal. Khoelal khierkie me se khoeb thandha hawa lage hai. Dje koi djagaha na rokwaais raha oesab to tar ke oeppar baangie aur djamien par baithal rahiele.

Biehaan bhaile sarhe 6 badje rel roekal ek sahar me Vyayawada naam ke. Sab koi djaagal aur Saamier phier khierkie lage baithal. Station par etna bhier hai, kie lage djaise badjaar. Mardaana aur london sab rakam ke tjiedj betje hai, djaise miethaai, narjal, phal, tjaah, koffie aur garam garam khaana. Saamier ke baap khaalie tjaah kienies. Khaaik to oelog ke lage hai.

Ek ghanta baad rel phier hoewa se tjhoetal. Tjalte me koetjh log djaun djoeta safa kare, phal betje aur bhie safaai kare waalan ek gaarie me se doesar

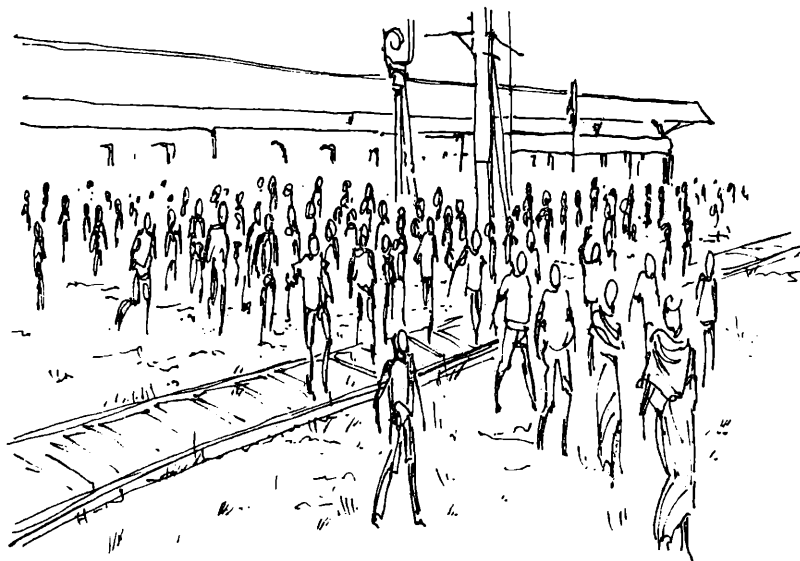

gaarie me dja hai bahare se. Sandjha ke djoen phier ek doesar station me roekal. Aur djab rel na tjalat raha tab bahoet garam raha.

Ie station par dje garam khaaik maange hai, teke tjaahie ek aadmie se bole ke djaun taar karie ekwa station par djaha khaaik pakaawal djaaiga aur rel phier se roekiega. Oe station par khaaik bane hai gos se kie to biena gos se.

Saamier ke baap bhie khaaik mangwaais.

Aath badje raat ke khaaik rel me mielal barka barka tharia me.

Etna lamba jaatra par sab koi ke pjaas lage hai.
Ohie se Saamier ke baap station me paanie bharies
botal me. Sarhe nau badje raat ke sab koi phier
soete hai aur khaalie rel ke awaadj soena hai.

Phier djab biehaan bhail tab sab Calcutta pahoetjal.
Aur station etna barka hai, kie Saamier ke djana
hai, kie oe ketna tjhota hai.

Saamier djab oetral, tab etne me dekhe hai kie
soerdjaatie log ekaadgo manai ke hatkarie
pahieraaieke ledja hai. Aapan baap se poetjhe hai:
"Oesab se ka howe hai?" Tab baap bole hai kie:
"Saaite oesab karta na kienies hoi. Iesab ab saait
djahal djaai, kie to boetoe bharie."

Toelog mangte aisan jaatra kare djaise Saamier?
Bakie Sarnaam me to aisan lamba jaatra rel par na
kar paihe.

A.C.

Koeipoep

Ik heb eens in een tijdschrift gelezen dat er in India meer koeien zijn dan mensen. Het land telt 700 miljoen inwoners en er zijn 900 miljoen koeien.

Je zult zelf wel begrijpen hoeveel koeipoep er dan wel op straat zou moeten liggen. Maar in de ochtenduren zijn alle straten schoon. Want heel vroeg in de morgen al beginnen de vrouwen met hun handen de poep te verzamelen.

Ze mengen er stro doorheen en maken dan kleine ronde hoopjes, die een beetje worden platgedrukt. Daarna worden deze poepkoeken gedroogd in de zon.

Na het drogen worden ze naar de winkel gebracht voor de verkoop.

Sieta en haar vriendin maken samen 600 koeken per dag.

Ze delen het kleine beetje geld dat ze ervoor krijgen en van haar deel moeten Sieta en haar drie kinderen leven.

In India is brandhout en petroleum erg duur, daarom koken veel vrouwen op poepkoeken.

Maar het is wel jammer dat er zoveel mest verloren gaat.

Nu hebben ze er wat op gevonden. Men haalt gas uit koeiepoep. Dat gas heet biogas.

Met medewerking van de regering wordt er bij iemand die vier of meer koeien heeft een biogasput aangelegd. Op die put komt een deksel, waarop een slang wordt vastgemaakt. Die verbindt het gasfornuis en de lampen in huis met de put.

Bij een Indiaas meisje thuis, zij heet Gaurie, hebben ze ook zo'n put. Gaurie en haar moeder gooien er een mengsel van water en koeiepoep in en maken hem dicht.

Na een paar uur komt het deksel omhoog, dat betekent dat er gas in de put is. Nu kan de moeder van Gaurie gaan koken en nu kan de lamp ook branden.

Het werk van Parsad en zijn vader

Ik heb een verhaal over India gelezen en ik wil het aan jullie vertellen.

Iedereen heeft wel eens een leeg blik in handen gehad, nietwaar? Wat doe je ermee als het een leeg blik is? Gooi je het dan niet weg?

Maar in India woont een jongen die Parsad heet. Hij denkt er anders over. Hij gooit geen enkel leeg blik weg.

Hij woont in Calcutta, de grootste stad van India. Daar wonen twaalf miljoen mensen. Er worden daar dan ook heel veel lege blikken weggegooid. En de mensen verzamelen die blikken. Ze kunnen er geld mee verdienen.

Parsad gaat ook twee maal per week blikken verzamelen. Die stapelt hij op voor zijn huis. Zijn vader maakt er allerlei dingen van, die je goed gebruiken kan. En daarbij moet Parsad hem helpen. Twee dagen per week verzamelt hij blikken en de overige dagen helpt hij z'n vader door het vuur aan te blazen.

Op een dag kwam er een man bij Parsad thuis en hij vroeg: "Wat maken jullie hier?" Toen wezen Parsad en z'n vader naar een stoel en zeiden: "Gaat u maar zitten. Dan zullen we het u laten zien." De man ging zitten en Parsad begon te praten.

Hij zei: "Kijk, we maken allerlei dingen."

Toen nam hij een paar voorwerpen van een plank en begon te vertellen wat 't waren.

Hij zei: "Kijk dit kleine lampje is gemaakt van een leeg colablik. Als u daarnaar kijkt, dan ziet u dat er een ronde tuit aangelast is waar een pit doorheen getrokken is. Als je de pit aansteekt, gaat hij branden."

Toen zei hij: "Er is ook een trechtertje op aangebracht, waardoor er olie ingedaan kan worden.

En we maken nog veel meer van zulke gebruiksvoorwerpen."

Zo pratend, vertelde Parsad die man alles.

Toen vroeg hij hem: "Wilt u wat kopen? Hoeveel gaat u kopen? We hebben van alles. Wat wilt u hebben? Wilt u een olielampje? U mag het zelf zeggen. Wij maken kroezen, borden, trechters, lepels en ook stofblikken. Al deze dingen maken we. Kijkt u zelf maar."

En toen begon Parsad z'n vader te praten. Hij lachte en zei: "Is mijn zoon geen goede verkoper? We hebben veel klanten. Als je in grote winkels deze dingen koopt, gaat het je veel geld kosten. En daarom bekijk ik alles goed in de winkels en maak de dingen goedkoper.

Deze gebruiksvoorwerpen worden een hele steun voor de mensen. In India zijn immers veel mensen en er is weinig geld."

Het verhaal van een kleine trein

Er is een bergachtige streek in India. Daar rijdt een treintje dat mensen en goederen vervoert. Maar omdat het zo klein is en zo langzaam rijdt, beschouwen de kinderen daar het als speelgoed. Als dat treintje zuchtend en steunend de dorpen binnenrijdt, springen de kinderen erop. Springen op een rijdende trein, vinden ze erg leuk.

Deze trein is honderd jaar oud. Vroeger moest iedereen te voet of per ezelkar de berg op. Maar sinds dat treintje er is gaat iedereen daarmee.

Op die bergen wordt thee geplant en daarmee kan je veel geld verdienen. Vandaar dat die trein honderd jaar geleden gemaakt werd.

In acht uur kan hij maar 82 km afleggen. En de bergen zijn zo steil, dat ons treintje er soms niet tegenop kan komen. Dan gaat het even achteruit en neemt een aanloop om verder te kunnen gaan.

Met zo'n trein, zou ik nooit een berg op willen gaan. En jij dan?

De reis van Saamier

In India reizen er dagelijks duizenden mensen met de trein.

Saamier, een jongen van elf, woont in een klein dorpje dicht bij Madras.

Met zijn ouders en twee zusters gaat hij naar Calcutta voor een feest.

Hij reist voor het eerst met de trein.

Een paar weken voor de reis gaat zijn vader al kaartjes kopen in Madras. De treinen zijn altijd propvol, daarom moet men van te voren de plaatsen reserveren.

Als de dag aanbreekt om te vertrekken, gaan Saamier en zijn familie s'avonds om half tien naar het station. Daar ziet hij veel mensen die liggen te slapen. En hij ziet ook overal kruiers.

Sommige mensen hebben hun hele hebben en houden bij zich, zelfs keukengerei.

Saamier en zijn familie hebben ook veel bagage bij zich, zoals kleren, eten en flessen water.

Er komt een kruier om hun bagage mee te nemen. Hij vraagt of Saamier's vader gereserveerde plaatsen heeft. De vader van Saamier laat hem de kaartjes zien. Snel brengt hij de bagage naar de trein, die net het station is binnengereden. Een geweldig grote stoomlocomotief met meer dan 20 wagons.

Een man gekleed in een zwarte jas en een witte broek plakt op iedere wagon een lijst met de namen van de mensen die in die wagon zitten. De vader van Saamier vertelt dat het de conducteur is. De moeder van Saamier en zijn zusters gaan naar een vrouwenwagon. Hij en zijn vader gaan in een mannenwagon zitten bij het raam.

Wanneer iedereen zit, klinkt de fluit en vertrekt de trein. Nu begint een reis die 33 uur duurt. Het is half elf en iedereen maakt zich klaar om te gaan slapen. De banken kunnen worden opgehangen, zodat men drie slaappleatsen heeft boven elkaar. De buurman van Saamier rolt een matras uit op zijn bank. Die heeft hij gehuurd op het station.

Saamier gaat op de planken liggen, zoals hij gewend is thuis en zet zijn tas onder zijn hoofd.

De anderen liggen ook op hun bagage.

De ramen staan open en er waait een frisse wind naar binnen.

De mensen die geen gereserveerde plaatsen hebben, zitten opeengepakt op de banken en op de grond.

De volgende morgen stopt de trein in een stad die Vyayawada heet.

Iedereen wordt wakker en Saamier gaat weer bij het raam zitten.

Het is zo druk op het station dat het net een markt lijkt.

Mannen en jongens verkopen van alles, zoals snoep, cocosnoten, vruchten, thee, koffie en warme hapjes. Saamier's vader koopt alleen thee. Eten hebben ze bij zich.

Een uur later vertrekt de trein weer.

Tijdens het rijden komen er veel mensen door de trein, zoals schoenpoetsers, fruitverkopers en schoonmakers.

Ze gaan gewoon buitenom van de ene wagon naar de andere.

's Middags staan ze stil op een ander station. Het is warm als de trein rijdt, maar het is nog warmer als hij stilstaat.

Op dit station kan men warm eten bestellen bij een man, die dan opbelt naar het volgende station, waar het eten klaargemaakt wordt. Dat eten is met of zonder vlees. Saamier's vader bestelt ook eten en om 8 uur s'avonds krijgen ze het op grote metalen borden.

Tijdens zo'n lange reis krijg je dorst, daarom vult Saamier's vader de waterflessen. Om half tien slaapt iedereen weer en hoort men alleen het geluid van de trein.

De volgende dag komen ze in Calcutta aan. Het station is zo groot dat Saamier zich heel klein voelt. Wanneer Saamier uitstapt ziet hij opeens dat militairen een paar geboeide mensen meenemen. Hij vraagt aan zijn vader: "Wat gebeurt daar?" Zijn vader zegt: "Ze hebben misschien geen kaartjes. Misschien moeten ze naar de gevangenis, of boete betalen."

Zouden jullie wel zo'n reis willen maken als
Saamier?

Maar in Suriname kan je zulke lange treinreizen niet
maken.